

„Jeg taler næsten ikke engelsk mere“

Leni Dam

Folkeskolelærer.
Pædagogisk konsulent, Danmarks Lærerhøjskole

I eftersommeren 1997 ville jeg i forbindelse med en konference¹ sammenfatte og evaluere det samlede engelskforløb med en gruppe af mine folkeskoleelever, der flere gange har været omtalt, bl.a. her i bladet². Traditionen tro fortsætter en del af vore elever jo i gymnasiet og på efterskoler. Jeg havde tidligere holdt mig ajour med deres videreforløb via de karakterer, der fremsendes fra videreuddannelsesstederne. De viste, at eleverne normalt klarede sig godt. Nu ønskede jeg at undersøge, hvordan eleverne selv oplevede overgangen fra en undervisningsinstitution - og undervisningsform - til en anden.

Jeg udsendte derfor et brev og et spørgeskema til elever, der var fortsat enten på gymnasiet eller på en efterskole. For at få et rimeligt grundlag sendte jeg ud til såvel årgang 1996 som årgang 1997,

begge klasser, som jeg havde haft til engelsk i deres folkeskoleforløb. Jeg udsendte i alt 17 breve / spørgeskemaer og fik 11 retur.

Hvad siger eleverne?

Denne artikel er en sammenfatning af disse 11 elevers oplevelse af:

- Hvordan de fagligt klarer sig på de nævnte områder af engelskundervisningen (jvf. skema).
- Hvordan de føler, at de klarer sig i forhold til deres klassekammerater.
- Hvordan de oplever undervisningsformen i forhold til den 'autonome' undervisning³.

Nogle vigtige kendetegn ved den autonome undervisning som disse elever har gennemgået:

- Læreren taler målsproget fra den

- første undervisningsdag.
- Eleverne engageres fra første færd i - for dem - autentiske aktiviteter, der med lille eller ingen sproglig støtte kan udføres af eleverne selv på målsproget: 'Share homework in pairs', 'Play self-made games', 'Small talk in pairs about topics of own interest', 'Make plays'.
 - Eleverne engageres aktivt i planlægning, gennemførelse og evaluering af egne læringsforløb efter interesse, men inden for rammerne af fagmålene og læseplanerne. Dette er målet med den autonome undervisningsform - ud over de sproglige og sociale mål.
 - **Arbejdssproget** i denne proces er for elever såvel som lærer **mål-sproget**. Derved anvendes målsproget som et autentisk kommunikationsmiddel i autentiske lærings-

situationer: *What did you do at home? What have you decided to do? Why? Were you satisfied with your own work? Why/ why not?*

Nedenfor findes det udsendte spørgeskema samt vejledning til skemaets udfyldelse. I skemaet har jeg medtaget aktiviteter, som jeg erfaringsmæssigt ved ofte indgår i engelskundervisningen i den fortsatte skoleform; altså ikke aktiviteter, som var en del af elevernes folkeskoleforløb hos mig. Tværtimod. Som eksempel kan nævnes traditionelle grammatikopgaver⁴. Min interesse lå i at undersøge, om især de sproglige færdigheder erhvervet i forbindelse med arbejdet med engelsk i den autonome undervisningsform også var tilstrækkelig til at honorere nye udfordringer - andre aktivitets-typer - andre undervisningsformer.

Spørgeskema vedrørende den "fortsatte" engelskundervisning.

Vejledning til skemaet.

Hvert 'spørgsmål' er inddelt i 3 dele (A, B og C):

- A. Beskrivelse af en sproglig disciplin/ aktivitet: Her bedes du sætte kryds, hvis aktiviteten indgår/ har indgået i engelskundervisningen.
- B. Her vil jeg gerne have dig til at vurdere, hvordan du føler, at du klarer dig. Sæt en streg på linien.
- C. Her vil jeg gerne have dig til at overveje, hvordan du føler, at du klarer den nævnte aktivitet i forhold til dine kammerater. Det må selvfølgelig blive en generel vurdering.

Endelig har jeg levnet plads til, at du, hvis du har tid og lyst, kan skrive nogle personlige oplevelser - altså ud over spørgsmålene - vedrørende din oplevelse af din nye undervisningssituation i forhold til det, vi plejede at gøre.

Tak for hjælpen!

1.

A. Samtale m. læreren

B. Det klarer jeg:

dårligt

tilfredsstillende

udmærket

C. I forhold til de andre:

dårligere

det samme

bedre

2.

A. Samtale med andre elever

B. Det klarer jeg:

dårligt

tilfredsstillende

udmærket

C. I forhold til de andre:

dårligere

det samme

bedre

3.

A. Genfortælling / referat af en tekst

B. Det klarer jeg:

dårligt

tilfredsstillende

udmærket

C. I forhold til de andre:

dårligere

det samme

bedre

4.

A. Foredrag

B. Det klarer jeg:

dårligt

tilfredsstillende

udmærket

C. I forhold til de andre:

dårligere

det samme

bedre

5.

A. Mundtlig besvarelse af spørgsmål i forbindelse m. en tekst

B. Det klarer jeg:

dårligt

tilfredsstillende

udmærket

C. I forhold til de andre:

dårligere

det samme

bedre

6.

A. Skriftlig besvarelse af spørgsmål i forbindelse med en tekst

B. Det klarer jeg:

dårligt

tilfredsstillende

udmærket

C. I forhold til de andre:

dårligere

det samme

bedre

7.

A. Skrive stile

B. Det klarer jeg:

dårligt

tilfredsstillende

udmærket

C. I forhold til de andre:

dårligere

det samme

bedre

8.

A. Læse tekster valgt af læreren

B. Det klarer jeg:

dårligt

tilfredsstillende

udmærket

C. I forhold til de andre:

dårligere

det samme

bedre

9.

A. Lytte / forstå øvelser. Hvad?

B. Det klarer jeg:

dårligt

tilfredsstillende

udmærket

C. I forhold til de andre:

dårligere

det samme

bedre

10.

A. Grammatikopgaver

B. Det klarer jeg:

dårligt

tilfredsstillende

udmærket

C. I forhold til de andre:

dårligere

det samme

bedre

11.

Andet

Kommentarer til skemaet: Hvis der ikke er angivet 11 streger i besvarelserne, skyldes det, at nogle elever ikke har været involveret i de nævnte aktiviteter.

Om det faglige niveau

Elevernes besvarelser er indtegnet i skemaet (fig 1) Som det kan ses, vurderer de selv, at de fagligt klarer sig rimeligt - flere steder endda godt. Der er ingen tvivl om, at denne vurdering skal og kan tages alvorligt, da disse elever jo er opflasket med en undervisningsform, der indbefatter konstant selv-evaluering og evaluering i det hele taget. En formodning, der blev understøttet af en undersøgelse, vi foretog i forbindelse med LAALE projektet i 1996, hvor elevernes selv-vurdering blev sammenholdt med lærerens vurdering og en sproglig test⁵.

Om undervisningsformen

6 elever valgte at besvare „andet“ med en beskrivelse af deres oplevelse af deres 'nye' engelskundervisning. Jeg har opdelt besvarelserne i 1997-årgangen og 1996-årgangen. Sidstnævnte gruppe altså med et års erfaring fra gymnasiet.

1996-årgangen

„Kære Leni.

Her er min vurdering af min nye undervisning sammenlignet med din. Siden jeg er kommet i gymnasiet har jeg lært utrolig meget grammatik (på alle sprog pga. mine skrækkelige latin timer). Men også specielt i engelsk, da vi har noget for til hver gang + en oversættelse til hver uge hvor vi øves i en

bestemt ting f.eks. 'Adjektiver eller adverbium'. Før jeg kom her anede jeg ikke hvad det var, men nu har jeg ligesom fået styr på det hele! Men det er sådan set også det eneste gode jeg har at sige om det! - Okay, jeg er blevet ret god til at skrive stile (mit ordforråd er blevet større og så selvfølgelig grammatikken). Ellers er det nogle kedelige timer: Vi starter med at gennemgå noget grammatik og bagefter er det så meningen at vi (hele klassen) gennem spørgsmål fra læreren skal analysere og fortolke en tekst. Selvfølgelig foregår det på engelsk, men det er kun læreren og 4-5 af eleverne der er med – folk er hunderød for at blive 'taget' og det ender i pinlig tavshed der ikke gavner nogen! Jeg er blevet meget bedre til det skriftlige, men dårligere til det mundtlige! I dine timer snakkede vi altid engelsk hvilket er grunden til at jeg kan det jeg kan, for nu er det meget, meget lidt vi snakker. Timerne er dræbende og jeg ville dø, hvis jeg skulle have det i 3. G. Mange af teksterne er for svære til min nye classes niveau fx læser vi nu Mark Twain og måske kun 1 / 3 forstår noget af det. Jeg synes ikke at læreren kan bedømme en efter det man laver i timerne, så derfor gælder det bare om at vise hvad man kan til årsprøver, foredrag o.l.. hvor man kan bruge sine egne ord i stedet for at læreren allerede har fundet ud af hvad man skal svare på det og det spørgsmål!

I dine timer var det godt at vi selv kunne gå og 'tumble' med et projekt uden at du blandede dig – hvor vi selv havde ansvaret for hvad vi ville lære; det fik os til at interessere os for det og gå op i det! Nu er hver dag det samme,

hvor ingen snakker engelsk, ingen gider lave lektier, og hvor det bare er nogle timer, der skal overstås.

Selv om det er kedeligt osv. er jeg bedre end de fleste i min klasse. Når jeg skriver, at jeg er blevet bedre til grammatik, mener jeg 'teknisk'. Jeg har ligesom fået puttet tingene i 'kasser' dvs. hvor det før bare var en selvfølge og hvor jeg ikke tænkte videre over det - at det f.eks. hed beautifully i stedet for beautiful - ved jeg nu hvorfor." (Sproglig linje)

„Det var lidt af en tilbagegang mht. niveau at starte i 1.g. Men det er helt fint nu. Det er nok et af de fag som jeg ikke får problemer med, ligesom man i perioder har med fysik, matematik og tysk. For tysk har det været en lang periode." (Matematisk linje)

„Jeg taler næsten ikke engelsk mere. Læreren taler kun engelsk når vi gennemgår tekster, så jeg føler jeg er blevet dårligere end i niende. Først nu opdager jeg hvor god undervisning jeg fik i niende. Tak for det!" (Sproglig linje) - med følgende efterskrift fra en storesøster:

„Hej Leni. Selv om det efterhånden er mange år siden kan jeg også huske et par ting fra tiden efter Karlslunde skole. Jeg er helt enig med min lillesøster, men mere konkret kan jeg huske at jeg ikke kunne særlig meget grammatik. Dvs. at jeg kunne et korrekt sprog uden at kunne formulere reglerne. De andre elever havde lært mere grammatik, men tit uden at kunne huske det bagefter. Og

når ens sprog er korrekt er det let at lære reglerne bagefter.

Men den manglende samtale i klassen på engelsk i gymnasiet var en af de væsentligste årsager til at jeg nu studerer engelsk. Jeg ville simpelthen lære noget engelsk igen." (sproglig linje)

1997-årgangen.

„Hej Leni. Jeg har kun haft to engelsktimer der hver varer tre kvarter. Vi har den helt almindelige kedelige undervisning, hvor hele klassen sidder med en tekst og læser højt. Jeg synes det er enormt kedeligt, og jeg savner din undervisningsform⁶. Mit engelskhold er ret gode. De kan en masse ord og grammatik, men de er ikke særlig gode til at føre en samtale. Jeg er glad for, at jeg lærte det hos dig! Jeg er i øvrigt rigtig glad for efterskolen og det hele er bedre end forventet, bortset fra engelsktimerne." (efterskole)

„Undervisningen er for kedelig og ikke udfordrende nok (endnu). Og der bliver næsten ikke snakket engelsk i timerne hvilket irriterer mig grænseløst." (matematisk linje)

„Hej Leni. Jeg vil starte med at sige at min nye klasse er næsten lige så god som 'vores' gamle. Og jeg har det fedt nok. Mht. engelskundervisningen er der nu meget grammatik og oversættelser, og det foregår på engelsk. Men det er også tilladt at tale dansk her!!!!" (matematisk linje)

Konklusion

Undersøgelsen, skønt lille, viser, at eleverne selv føler sig godt rustede i overgangen fra den 'autonome' undervisningsform til den videregående undervisning, både i forhold til de faglige krav og i forhold til deres kammerater fra andre skoler. Som nævnt tyder deres første terminskarakterer fra de videregående uddannelsessteder også normalt på dette.

Besvarelserne viser også, at arbejdet med grammatik og grammatiske regler optager sindene, og at flere elever oplever dette arbejde som et problem – i hvert fald i begyndelsen. I denne forbindelse finder jeg af interesse elevernes egne bemærkninger om '... jeg kunne sige det korrekt, men kunne ikke reglerne. Men dem lærte jeg hurtigt.' Dette understøtter vores undersøgelser fra LAALÉ projektet.⁷

Afslutningsvis kan man vel sige, at kommentarerne peger på, at eleverne værdsætter en undervisningsform, hvor de engageres i et autentisk arbejde med og på målsproget – en undervisningsform, der tilgodeser ikke kun en faglig, men også en personlig udvikling.

Litteratur

Dam, L.: How to recognise the autonomous classroom. i: Die Neueren Sprachen. Bd. 93, 1994, Heft 5. S. 503-527.

Dam, L.: Learner Autonomy - From Theory to Classroom Practice. Learner autonomy, 3. Dublin: Authentik, 1995.

Dam, L. og L. Legenhausen: Language acquisition in an autonomous learning environment: learners' self-evaluations and external assessments compared. i: Learner Autonomy in Language Learning: Defining the Field and Effecting Change. Ed. by Sara Cotterall/David Crabbe. Frankfurt am Main: Peter Lang, 1999.

Dam, L. og J. Lentz: It's up to yourself if you want to learn - Autonomous language learning at intermediate level. Video med hæfte (engelsk), Danmarks Lærerhøjskole, København, 1998. Forhandles af Danmarks Pædagogiske Bibliotek.

Dam, L. og H. Thomsen: Undervisningsdifferentiering i fremmedsprog. Mallings Beck, 1995.

Legenhausen, L.: Traditional and autonomous learners compared. The impact of classroom culture on communicative attitudes and behaviour. i: Edelhoff, Ch. & R. Weskamp: Autonomes Lernen. Ismaning: Hueber Verlag, 1999.

Noter

1 Den '5. Workshop on Learner Autonomy' afholdt i Barcelona. Den første blev afholdt i Køge i 1984 på initiativ af Gerd Gabrielsen, DLH.

2 Se f.eks. Sprogforum nr. 3, 1995 : De ka' selv – selv de små!

3 Undervisningsformen er beskrevet i detaljer i Dam, 1994 og 1995 og Dam/Thomsen, 1995.

4 Se Sprogforum nr.7/1997: Grammatikken i en autonom klasse.

5 Se Dam/Legenhausen, 1999.

6 Et eksempel på den omtalte undervisningsforms tilrettelæggelse og indhold kan ses på videoen "It's up to yourself if you want to learn", 1999

7 En beskrivelse af elevernes grammatiske formåen i slutningen af 6. klasse kan ses i Legenhausen, 1999.